

Original Paper **Analytical look at Parvin Etsami's allegorization with words " Fruit"**

Fazel Abbaszadeh^{1*}, Fariba Imanzadeh²

Abstract

Poets have used various metaphors in their works and have benefited from literary techniques. One of these poets is Parvin Etsami, who has beautiful and effective poems, and sometimes makes the mind of every conscious person think. He has used allegories in his works in an innovative way. This article examines Parvin's allegory using the word "fruit". Its purpose is to analyze the role of the word "fruit" in his poetry and how it is used to convey social concepts and criticisms. The necessity of this research indicates that parables play an important role in better understanding of poetry and literature by the audience and can be used as a tool to convey complex messages. Keshi has addressed social and moral issues and pointed to the criticism of the behavior of his time. Therefore, not only have they added visual and emotional beauty to poetry, but they are also a tool for criticism and education. The analyzes done on Etsami's poems show his mastery of language and the use of parables in an innovative way. From the analysis of his poems, it is clear that fruits are not only They have been used as decorative elements, but also as symbols of revival, transformation and even corruption. Also, the sit-in by using fruits in its parables has effectively conveyed messages about the position of women, social ethics, and the importance of nature. The current research has been carried out using a library method and a descriptive analytical method

Key words: Persian poetry, Sazi acting, literature, social criticism, Parvin Etsami

1. Assistant Professor Department of Persian language and literature, Faculty of Persian Literature, Islamic Azad University, Parsabad, Iran. fazil.abbaszade@gmail.com
2. MSc. Student in Persian language and literature, Faculty of Persian Literature, Parsabad University, Iran. frybaaymanzadh4@gmail.com

Please cite this article as (APA):

Abbaszadeh, Fazel, Imanzadeh, Fariba. Analytical look at Parvin Etsami's allegorization with words " Fruit". (2024). *Journal of Pedagogic and Lyric in Persian Language and Literature*, 16(59), 110-125.

Creative Commons: CC BY-SA 4.0

Publisher: Islamic Azad University Bushehr Branch / No. 59/ Spring 2024

Receive Date: 22-07-2023 **Accept Date:** 05-02-2024 **First Publish Date:** 19-04-2024

مقاله پژوهشی **نگاهی تحلیلی به تمثیل سازی پروین اعتصامی با**

واژه «میوه»

فاضل عباس زاده^{۱*}، فریبا ایمانزاده^۲

چکیده

شاعران از تمثیلات مختلفی در آثار خود استفاده کرده‌اند. و از شگردهای ادبی بهره مند شده‌اند. یکی از این شاعران پروین اعتصامی است که اشعاری زیبا و مؤثر دارد، و در مواردی ذهن هر انسان آگاه را به تأمل وامی دارد. او در آثار خود به کارگیری تمثیلات را به شیوه‌ای نوآورانه به نمایش گذاشته است. این مقاله، به بررسی تمثیل سازی پروین با استفاده از واژه «میوه» پرداخته است. هدف آن، تحلیل نقش واژه «میوه» در شعر او و نحوه به کارگیری آن به منظور انتقال مفاهیم و انتقادات اجتماعی است. ضرورت این پژوهش نشانگر آنست که تمثیل ها نقش مهمی در فهم بهتر مخاطبان از شعر و ادبیات دارند و می‌توانند به عنوان ابزاری برای انتقال پیام‌های پیچیده به کار روند، نتیجه پژوهش نشان داد که پروین اعتصامی با استفاده از تمثیل های میوه‌ای، به تصویرکشی مسائل اجتماعی و اخلاقی پرداخته و به نقد رفتارهای زمان خود اشاره کرده است. بنابراین نه تنها زیبایی بصری و حسی را به شعر افزوده‌اند، بلکه ابزاری برای انتقاد و آموزش هستند. تحلیل های انجام شده بر روی اشعار اعتصامی نشان دهنده تسلط او بر زبان و به کارگیری تمثیل ها به شیوه‌ای نوآورانه است. از تحلیل شعرهای او مشخص شد که میوه‌ها نه تنها به عنوان عناصری تزئینی، بلکه به عنوان نمادهایی از تجدید حیات، تحول و حتی فساد استفاده شده‌اند. همچنین اعتصامی با استفاده از میوه‌ها در تمثیلات خود، به طور موثری پیام‌هایی درباره جایگاه زنان، اخلاق اجتماعی و اهمیت طبیعت را منتقل کرده است. پژوهش حاضر به روش کتابخانه ای و شیوه توصیفی-تحلیلی صورت گرفته است.

واژگان کلیدی: شعر فارسی، تمثیل سازی، میوه در ادبیات، نقد اجتماعی، پروین اعتصامی

۱. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پارس آباد مغان، ایران. fazil.abbaszade@gmail.com
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پارس آباد مغان، ایران. frybaaymanzadh4@gmail.com

لطفاً به این مقاله استناد کنید: عباس زاده، فاضل، ایمانزاده، فریبا. (۱۴۰۳). نگاهی تحلیلی به تمثیل سازی پروین اعتصامی با واژه «میوه». تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی. (۵۹)، ۱۶-۱۱۰، ۱۲۵-۱۱۰.

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر / شماره پنجاه و نهم / بهار ۱۴۰۳ / از صفحه ۱۱۰-۱۲۵.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۶ تاریخ انتشار بر روی اینترنت: ۱۴۰۳/۰۱/۳۱

مقدمه:

شاعران وادیبان هر جامعه ای برای خود سبک های متفاوتی دارند که با آن شیوه به شعر سرایی می پردازند. در این میان تمثیل یکی از شیوه‌هایی است که شاعران هدف و منظور خود را به راحتی و با بیانی خاص آن را به مخاطبان انتقال می دهند، برای همین با ذوق هنری خاص خود احساسات و افکارشان را در درونمایه های شعری به کار می برند. از آنجایی که در دنیای شعر و ادب تمثیل به عنوان رابطی استوار بین واقعیت و تخیل است، پیوسته مد نظر شاعران بوده است. شاعران بزرگی مانند پروین اعتصامی با استفاده از آن‌ها، پیام‌های عمیق را به خواننده منتقل می‌کردند. او که به دلیل بینش عمیق اجتماعی و زیبایی‌شناسی شعری‌اش شناخته شده است، در آثار خود از میوه‌ها به طور مکرر استفاده کرده که به عنوان نمادهایی برای بیان ایده‌هایش بوده است. این مقاله قصد دارد با نگاهی دقیق به شعرهای اعتصامی، نقش میوه‌ها را در ایجاد تصاویر ذهنی غنی و انتقال مفاهیم پیچیده در ادبیات تمثیلات او بررسی کند. همچنین با تحلیل ساختاری و محتوایی شعرهای اعتصامی، این مطالعه به دنبال آن است که نشان دهد چگونه میوه‌ها فراتر از معانی سطحی خود به عنوان ابزارهایی برای نقد اجتماعی و بیان اندیشه‌های فلسفی به کار رفته‌اند. در جهان پر بار ادبیات، تمثیل‌ها به عنوان پل‌هایی میان واقعیت و تخیل عمل می‌کنند، و ابزارهایی برای انتقال مفاهیم عمیق به ذهن خواننده هستند. پروین اعتصامی، شاعری که با زبانی شیوا و دلنشین، توانسته است جایگاه ویژه‌ای در ادب فارسی به خود اختصاص دهد، در استفاده از تمثیل‌ها مهارت خاصی دارد. واژه «میوه» در اشعار او بیش از یک کلمه ساده است؛ نمادی است از حکمت، دانش، نتیجه و حتی زندگی. در این مقاله سعی شده است با نگاهی دقیق و تحلیلی به بررسی چگونگی به‌کارگیری این واژه توسط پروین اعتصامی پرداخته شود. و ابعاد مختلف تمثیل‌سازی او با این واژه، که گاهی اوقات به ظرافت‌های زندگی و گاهی به عمق فلسفی اشاره دارد، روشن سازد.

بیان مسأله

در ادبیات فارسی، تمثیل‌سازی به عنوان یکی از شیوه‌های بیان هنری و ادبی، جایگاه ویژه‌ای دارد. پروین اعتصامی شاعر برجسته ایرانی، در استفاده از تمثیلات و به‌ویژه استعاره‌های مرتبط با میوه تبحر خاصی نشان داده است. این پژوهش به دنبال آن است که نشان دهد چگونه شاعر با بهره‌گیری از تصاویر ذهنی قوی و سازماندهی دقیق عناصر زبانی توانسته است مفاهیم عمیق اخلاقی و اجتماعی را به شکلی زیبا و دلنشین به تصویر بکشد. استفاده از واژه «میوه» در شعر او نه تنها به عنوان یک عنصر زیبایی‌شناختی بلکه به عنوان نمادی از باروری، رشد و نمو مطرح می‌شود. مسأله اصلی این است که چگونه پروین اعتصامی توانسته است با استفاده از تمثیلات میوه‌ای، ارتباط مستحکمی بین شکل و محتوای شعر ایجاد کند و به تفکر و بینش مخاطب در مورد موضوعات مختلف کمک نماید. این مقاله به بررسی و تحلیل این موضوع پرداخته و ابعاد مختلف تمثیل‌سازی پروین اعتصامی را با تمرکز بر واژه «میوه»، در اشعار او مورد تحلیل قرار داده است.

هدف پژوهش

هدف پژوهش بررسی دقیق و تحلیلی استفاده پروین اعتصامی از تمثیلات میوه‌ای در شعر فارسی است. این مطالعه قصد دارد تا نشان دهد چگونه اعتصامی با استفاده از این تمثیلات، مفاهیم اخلاقی و اجتماعی را به شکلی زیبا و دلنشین به تصویر کشیده و این استعاره‌ها به عنوان نمادی از باروری، رشد و نمو در شعر او چه کاربردی دارند.

پیشینه پژوهش

در آثار ادبی ایران و جهان پیرامون تمثیل کتاب‌ها و مقالات متعددی نگارش شده است، تاکنون کتاب یا مقاله‌ای که به طور مستقل به نقش میوه‌ها در ادبیات تمثیلی اشعار پروین اعتصامی اشاره شود، یافت نشد؛ از این رو پژوهش حاضر به عنوان پژوهشی ناب مورد مطالعه قرار گرفته است. با این وجود به مقالاتی که به طور جداگانه در مورد تمثیل و یا پروین اعتصامی نگارش شده، به عنوان پیشینه پژوهش حاضر اشاره می‌شود.

حاجی رجبی، نفیسه و عرب عباس (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای با عنوان تمثیل با رویکرد فابل در اشعار پروین اعتصامی و ایلیا ابو ماضی، مورد بررسی قرار داده‌اند و بیان داشته‌اند که شاعران و نویسندگان تمثیل را بهترین ظرف برای بیان افکار و اندیشه‌های فلسفی، عرفانی، دینی و اخلاقی خود یافته‌اند.

رضایی، احترام (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای به معرفی بخش‌های مختلف تمثیل فشرده در شعر نخستین شعرای زبان فارسی و منزلت شاعران قرن‌های سوم و چهارم، برای یافتن بازنمایی فارسی، بررسی کرده، در نتیجه برای دستیابی به این اهداف بیش از دوهزار بیت شعرا از آن قرن‌ها را تحلیل کرده است.

محمودی نوسر، مریم و قدسیه رضوانیان (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای به بررسی استفاده از تمثیل در شعر پروین اعتصامی و تأثیر آن بر زیبایی‌شناسی اشعار او پرداخته‌اند و بیان داشته‌اند که شاعر با استفاده از تمثیل‌ها، به شکل هوشمندانه‌ای به نقد اجتماعی پرداخته است.

ابراهیمی، مختار (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان بررسی و نقد تمثیل‌های شعر پروین اعتصامی، اشعار او را تحلیل کرده است و بیان می‌کند که به باور پروین انسان امروزی باید در اعتقادات خود ثابت قدم باشد، در این صورت است که در زندگی خود و تغییر سبک آن توانمند می‌شود، تا برای اجتماع قابل قبول باشد.

عرب یوسف آبادی، فائزه و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان شکل و ساخت تمثیلات پروین اعتصامی، با تکیه بر دیدگاه منسجم و ساختارهماهنگ در مجموعه اشعار پروین اعتصامی با تبیین عوامل و عناصر مؤثر در هماهنگی، نظم و شکل بازنمایی‌ها و مناظرات به بحث پرداخته‌اند. وفایی، ویدا و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان، تمثیل در اشعار پروین اعتصامی و بهار، از میان اشعار تمثیلی پروین و بهار، تمثیلات برجسته انتخاب شد. اشعار تمثیلی از دو دیدگاه شرح تمثیل و ساختار دستوری تمثیلات مورد بررسی قرار گرفته است.

روش گردآوری

روش گردآوری مقاله حاضر به طریق کتابخانه ای و به شیوه توصیفی- تحلیلی صورت گرفته است. که به بررسی کامل دیوان اشعار پروین اعتصامی برای شناسایی و استخراج تمثیلات مرتبط با میوه، انجام تحلیل محتوایی برای یافتن الگوها و مضامین در استفاده از تمثیلات میوه‌ای، مطالعه مقالات تحلیلی، نقدهای ادبی و پژوهش‌های قبلی مرتبط با شعر پروین اعتصامی، تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده برای ارائه تحلیلی دقیق از نقش تمثیلات میوه‌ای است.

تمثیل

تمثیل در شعر به کاربرد یک مثال یا داستان کوتاه برای بیان یک مفهوم یا ایده اشاره دارد. این آرایه ادبی به شاعر این امکان را می‌دهد که مفاهیم پیچیده یا انتزاعی را به شکلی ساده‌تر و قابل فهم‌تر برای مخاطب بیان کند. تمثیل می‌تواند به صورت یک داستان کوچک، یک ضرب‌المثل یا حتی یک اشاره نمادین باشد که به مخاطب کمک می‌کند تا مفهوم مورد نظر شاعر را بهتر درک نماید. «همچنین یکی از هنرهای شاعرانه است و در لغت به معنی بهره بردن از مثل و مانند کردن چیزی به چیز دیگر، در اصطلاح یعنی شاعر یا نویسنده با عنایت به سخن خود و برای ثابت نمودن و پذیرش عنوان و موضوع ذهنی و عقلی خود به مخاطبان داستان یا مثل و یا حکایتی را برای آشکار نمودن و تأکید سخن خود می‌آورد و همانندی بین دو چیز را اثبات می‌کند، تا از این راه نظریه‌ها و یافته‌های خود را به مخاطبان شعرش انتقال دهد» (مرتضایی، ۱۳۹۰: ۳۵). تمثیل، به عنوان یکی از هنرهای شاعرانه، نه تنها به زیبایی بیان کمک می‌کند، بلکه به شاعر اجازه می‌دهد تا مفاهیم عمیق و پیچیده را به شکلی ساده و قابل دسترس برای مخاطبان بیان کند. «تمثیل یکی از شگردهای ادبی است که در میان ملل از روزگاران دور رواج داشته است، و شکلی داستانی پیدا کرده است که بیانگر معنایی فراسوی ظاهر خود است؛ این همان رمانی است که در قالب شعر و نظر او نوشته شده است که بر اساس یک پیشنهاد ظاهری داستان است که در فراسوی آمده است و نقش یک انسان، یک شکل یا یک طبقه و گروهی از مردم را به نمایش درآورده است» (ابراهیمی، ۱۳۸۹: ۱۱۶). در نهایت، تمثیل به عنوان ابزاری در خدمت شاعر قرار می‌گیرد تا او را در انتقال پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و فلسفی یاری کند و به او اجازه دهد تا با زبانی شاعرانه، به تأمل و تفکر وادارد. «با توجه به اینکه کاربرد مثل در زبان فارسی در محدوده ای از شکل و صورت ادبی آن بوده است، بهتر است مثل برای تبیین داستان و حکایتی که دلالت و معنای ثانویه داشته، ارائه گردد. تمثیل داستانی در اصطلاح ادبی روایت گسترش یافته‌ای بوده که مفاهیم و اندیشه‌های اخلاقی از قبل دانسته شده به طور عمد تبدیل به اشخاص اشیاء و حوادث شده است و معمولاً نوعی رابطه در بین اجزاء وجود داشته است». (تقوی، ۱۳۷۹: ۸۷). در ادبیات، تمثیل نه تنها به عنوان یک ابزار بیانی بلکه به عنوان روح شعر عمل می‌کند و دست کم دو معنا برداشت می‌شود؛ یکی صورت داستان یا قصه است و دیگری که معنای عمیقی داشته و در والاترین شکل می‌توان آن را پیدا نمود که به آن «روح تمثیل»، گفته می‌شود. در تمثیل یک الگوی ذهنی از خلال وسایط حسی بیان می‌شود که نویسندگان، از مخاطبان خود می‌خواهند تا به تأمل و تفکر در موضوعات

مختلفی از جمله؛ تفکر در زمینه های سیاسی، اخلاقی، فلسفی یا دینی پی ببرند، زیرا تمثیل نشان دهنده ی عمق و پیچیدگی آثار ادبی است» (فتوحی، ۱۳۸۵: ۲۵۸-۲۵۹). و به شعر اجازه می دهد تا از محدودیت های زبان معمولی فراتر رود و به مخاطبان امکان می دهد تا با تجربیات و دانش خود، به درک بهتری از موضوع برسند. «تمثیل را به دو جنبه می توان تقسیم نمود: اول از جنبه محتوا و بعد از جنبه ساختار و عناصر آن می توان بررسی نمود. تمثیل از نظر محتوایی خود به چند نوع تقسیم می شود: تمثیل اخلاقی، تمثیل سیاسی، تاریخی، تمثیل اندیشه، تمثیل رمزی و تمثیل رؤیا» (حاجی رجیبی و عرب، ۱۳۹۸: ۹۵).

تمثیل و ویژگی های آن

تمثیل، که یکی از ابزارهای ادبی است، به نویسندگان و شاعران این امکان را می دهد که مفاهیم پیچیده یا انتزاعی را با استفاده از مقایسه با چیزهای ساده تر و قابل فهم تر برای خواننده، بیان کنند. «تمثیل یکی از ایده هایی است که در سبک هندی به کار می رفته، در این سبک، شاعران و نویسندگان برای تأیید یا آشکار شدن مطلبی، آن را به عنوانی ساده تر تشبیه می کردند. همچنین از نمونه ها و مثال های رایج و مشهور برای اثبات موضوعی استفاده می نمودند. این سبک شعری، با تعبیرات ظریف، دقیق و پیچیده تر، مخاطبان را به تفکر در مسائل عمیق تر و معنوی تر دعوت می کرد، و شاید از این راه مفاهیم و نظریه های خود را به خواننده یا شنونده انتقال ای دادند. استفاده از این شگرد ادبی در آثار ادبی تعلیمی، پند و اندرزهای اخلاقی را رونق داده و تأثیر آنها را چندین برابر کرده است» (بافکر، ۱۳۹۸: ۲۵). او در اشعار خود به طور مستمر به مسائل اخلاقی و اجتماعی پرداخته و با استفاده از ابزارهای ادبی مانند مناظره، تمثیل و کنایه، به نقد جامعه خود اشاره کرده است. اشعار او نه تنها به عنوان آثار هنری بلکه به عنوان منابعی برای آموزش و ارتقاء فرهنگی مورد توجه قرار گرفته اند. «تمثیل در شعر، با استفاده از نمادها، مفاهیم عمیق تر را به مخاطبان منتقل می کند. در دیدگاه پروین اعتصامی، جهان نمادین دارای رابطه ای با جهان خیر محض است. او به دنبال اصلاح رفتارها و تبدیل تاریکی ها به روشنی ها در جهت جهان خیر است. تمثیل در شعر، با استفاده از نمادها، مفاهیم عمیق تر را به مخاطبان منتقل می کند» (ابراهیمی، ۱۳۸۹: ۸۹). این شیوه، به شعر عمق بخشیده و به مخاطب کمک می کند تا با تفکر و تأمل بیشتری به متن نگاه کند. «تمثیل تفسیر یا اندیشه های شاعر یا نویسنده است. این شیوه، به شکل روایی یا توصیفی ارائه می گردد و به لحاظ معنی نیز به دو گروه تمثیل های صریح و رمزی تقسیم می شود. تمثیل در ادبیات تعلیمی نقش مهمی دارد. با تجسم و تصویر کردن مفاهیم انتزاعی، باورهای دینی و اخلاقی، به آسانی به عوام و ذهن های مبتدی آموزش داده می شود. هنگامی که ارائه فکر و اندیشه به سختی صورت بگیرد، تمثیل به روش آگاهانه راهی برای انتقال مفهوم پیدا می کند» (حاجی رجیبی و عرب، ۱۳۹۸: ۹۶). این شیوه ادبی به شاعران اجازه می دهد تا با استعاره های زیبا و تصویرسازی های قوی، احساسات، تجربیات و اندیشه های خود را به گونه ای بیان کنند که مخاطب بتواند به راحتی با آن ها ارتباط برقرار کند و درک عمیق تری از موضوع داشته باشد. عبد القاهر جرجانی نیز نقش تمثیل را چنین بیان می کند: «تمثیل، با استفاده از نمادها و تشبیه ها، مفاهیم عمیق تر را به مخاطبان منتقل می کند. در شعر، تمثیل به ویژه از نوع ارسال المثل و اسلوب معادله به کار می رود. این روش ها، معانی را به

شیوه‌های مختلفی توصیف می‌کنند و به مخاطبان امکان درک و برداشت مفهوم‌ها را می‌دهند. تمثیل در شعر، با استفاده از نمادها، مفاهیم عمیق‌تر را به مخاطبان منتقل می‌کند. به همین دلیل است که سرشت انسانی را مجبور می‌کند که به آن علاقه مند شوند» (عبد القاهر، ۱۳۷۴: ۶۴). تمثیل، به عنوان یکی از صناعات ادبی، نقش مهمی در زیبایی‌شناسی و بلاغت ادبی دارد. «در تمثیل از انواع صناعت ادبی بهره برداری می‌شود، که یکی از این صناعات ادبی نماد و رمز است که باعث گستردگی معنای تمثیل می‌گردد» (همان، ۱۱۷).

این آرایه ادبی به شاعران و نویسندگان این امکان را می‌دهد که مفاهیم پیچیده و عمیق را با استفاده از داستان‌های کوتاه یا مثال‌هایی که به زندگی و تجربیات مخاطبان نزدیک هستند، بیان کنند. «تمثیل از ابتدا رابطه‌ای استوار با داستان‌ها داشته و به همین سبب بسیاری از نویسندگان و پژوهشگران تمثیل رمزی را با افسانه‌ها و داستانها پیوند خورده است. این روش شیوه‌ای از روایت‌های داستانی بوده که در آن نام اشخاص و اشیاء رمزی از یک مفهوم مجرد اسم بیان شده است. مضامین و مفاهیمی مانند؛ آرزو، عشق، دانایی، افسون، جادو، زیبایی و لذت در قصه‌ها و داستان‌های ابتدایی، همچنین در زمان «هردود» در قالب انسانها مطرح می‌شده است و در این داستانها از صناعت تشخیص استفاده می‌شود. به هر مفهوم مجرد، یک شخصیت انسانی القا می‌شود» (فتوحی، ۱۳۸۴: ۱۴۳).

تمثیل در علم بیان

تمثیل در علم بیان به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای بلاغی شناخته می‌شود که در آن، مفاهیم و ایده‌ها از طریق مقایسه با موارد ملموس‌تر و قابل فهم‌تر برای مخاطب بیان می‌شوند «در نگارش کتب بلاغت موضوع تمثیل ابتدا در ذیل تشبیه آمده است. ادیبان و علما تمثیل را گرایش از تشبیه دانسته و با تعبیرهایی مانند تمثیل تشبیهی، تشبیه تمثیل، استعاره تمثیلیه و تمثیل برای آن نام نهاده‌اند. با توجه به مطالعات گسترده مشخص شده است که تاریخچه تمثیل از گذشته‌های دور تا به امروز از چهار دیدگاه بررسی شده است:

- مطابق نظر (مطرزی و ابن اثیر)، در دیدگاه نخست؛ عده‌ای تمثیل را مترادف و با تشبیه هم معنی می‌دانند.
- در دیدگاه دوم گروهی مانند (جرجانی سکاکی، خطیب قزوینی و جمهور بلاغیان)، تمثیل را نوعی تشبیه می‌دانند که وجه شبه مرکب از امور متعدد باشد.
- گروهی دیگر مانند (ابن خطیب رازی و عبدالکریم صاحب التبیان، علوی، تفتازانی)، که دیدگاه جداگانه‌ای داشتند؛ تمثیل را از زمره استعاره و مجاز می‌شمارند و آن را از تشبیه جدا می‌کنند.
- و دیدگاه چهارم که آخرین دیدگاه است؛ چنین بیان می‌شود که تمثیل داستانی است که پیامی در خود نهفته دارد و معادل «الیگوری»، در بلاغت فرنگی است» (همان، ۱۵).

شخصیت پردازی برمبنای گفت و گو

شخصیت بخشی برمبنای گفت‌وگو یکی از روش‌های مؤثر در نویسندگی است که به واسطه آن، نویسنده شخصیت‌های داستان را از طریق مکالمات و تعاملات آن‌ها با یکدیگر شکل می‌دهد. این روش به خواننده اجازه

می‌دهد تا با شخصیت‌ها از طریق کلام و رفتارشان در جریان گفت‌وگو آشنا شود» اصطلاح تمثیل در مباحث ادبی فارسی و عربی معنای گسترده‌ای دارد. در بین علمای بلاغت در عصر معاصر شمسیا با عنایت به نظریه‌های ادیبان فن بلاغت تمثیل را در چهار معنی به کار برده‌اند: در ادبیات سنتی به مصراع یا بیتی که برای اثبات مطلب معقولی که در مصراع با بیت قبل بیان شده باشد تمثیل گفته می‌شود. که به عنوان گونه ادبی مانند کلیله و دمنه در معنای کهن و داستانهای کافکا در معنای مدرن که به اعتبار اجرای آن «سمبلیک» گفته می‌شود. تمثیل در سمبل که به نظر برخی از نویسندگان وضعی و اختیاری بوده که در این صورت تمثیل از اجزای حکایت تمثیلی بوده است. تمثیل بیانی که یا به صورت تشبیه تمثیل و یا به صورت استعاره ی تمثیل بوده است و اگر این دو نوع بسط داده شوند، به حکایات بلند تمثیلی تبدیل خواهند شد» (شمسیا، ۱۳۸۶: ۲۴۴-۲۲۵). آرایه‌های بدیعی در ادبیات فارسی نقش مهمی را ایفا می‌کنند و تمثیل یکی از این آرایه‌هاست «که در شعر و نثر به کار می‌رود. این آرایه، توصیف یک چیز را با زیرپوشش یک چیز دیگر انجام می‌دهد. تمثیل‌ها به منظور رسیدن به اهداف نهایی خود از نمادهای مختلف استفاده می‌کنند. این نوع آرایه ادبی پیشینه تاریخی بسیار درازی دارد و در شکل‌های مختلفی در ادبیات به کار می‌رود، تمثیل‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند: تمثیل کوتاه یا فشرده؛ تمثیل گسترده یا روایی» (حمیدی و شامیان، ۱۳۸۴: ۷۶).

تمثیل میوه در ادبیات فارسی

تمثیل میوه در ادبیات فارسی به کاربرد نمادین میوه‌ها برای بیان مفاهیم عمیق تر و انتقال پیامهای اخلاقی و فلسفی اشاره دارد میوه‌ها می‌توانند نمادی از باروری، زایش، تجدید حیات، دانش، حکمت و نتایج عمل انسان باشند. در ادبیات فارسی شاعران بزرگی مانند؛ حافظ و سعدی از تمثیل برای ایجاد ارتباط عمیق تر با خواننده و بیان ایده‌های خود استفاده کرده‌اند. به عنوان مثال در شعری از سعدی او دلیل میوه نداشتن سرو را به زیبایی و تهی دست بودن آزادگان بیان می‌کند که نمونه‌ای از تمثیل است؛

به سرو گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری / جواب داد که آزادگان تهی دست اند

(سعدی شیرازی، ۱۳۲۰: ۱۲۱)

استفاده از تمثیل نه تنها زیبایی شعری را افزایش می‌دهد بلکه به شاعر امکان می‌دهد تا پیام‌های پیچیده‌تری را به شکلی خلاقانه و هنرمندانه منتقل کند.

تمثیل در اشعار پروین اعتصامی

تمثیل یکی از شیوه‌های بیانی است که پروین اعتصامی به خوبی از آن در اشعار خود بهره برده است. او با استفاده از تمثیل، مفاهیم عمیق اخلاقی، فلسفی و اجتماعی را به شکلی زیبا و قابل فهم بیان می‌کند «زبان شعر پروین متأثر از اندیشه عصر روشنگری است؛ زبانی که ویژگی اصلی آن تعادل و وضوح در کلام است. او از مناظره و تمثیل به

عنوان ابزاری مؤثر در بیان نکات اخلاقی و پند و اندرز استفاده می‌کند. در تمثیلهای او معانی پنهانی و کنایی وجود دارد که غالباً اهداف تعلیمی را دنبال می‌کند» (مشرف، ۱۵۰: ۱۳۹۰). زبان شعری او بیشتر منعکس‌کننده اوضاع اجتماعی و سیاسی آن زمان است «او با زبانی لطیف و بیانی گیرا در اشعار خود جامعه معاصر ایران را به تصویر می‌کشد و از زوایای پنهان زندگی مردم و حاکمان عصر خود پرده برمی‌دارد» (مقیاسی و فراهانی، ۱۳۹۳: ۱۵۴۸). پروین با استفاده از زبان شاعرانه و تمثیلات، به بررسی و نقد زندگی مردم و حاکمان می‌پردازد و به این ترتیب، به مخاطبان خود کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از واقعیت‌های پیرامونشان پیدا کنند «از اشعار پروین اعتصامی تقریباً ۶۵ شعر از ۲۴۸ شعر او در ۵ تا ۶۳ بیت از نوع فابل، حکایت، تمثیل در قالب قصیده و قطعه و مثنوی را در دیوان اومی توان یافت، اشعاری که حالت مناظره داشته است، ابداع او در مضمون و انتخاب طرفین مناظره از اشخاص، موجودات جاندار، گل و گیاه و اشیاء بی جان یا موضوعات انتزاعی بوده است و ورود در عالم هر یک از دو طرف بحث و احساس حالات آنها، قدرت تجسم، سخن گفتن به شیوه‌ای متناسب و هنرمندانه از زبان هر کدام، اشارات نکته‌آموز و پرمغز به اقتضای حال و بسیاری ظرایف دیگر این گونه اشعار او را به صورت مظاهر درخشان هنری به وجود آورده است» (یوسفی، ۱۴۰۰: ۴۱۶-۴۱۷). او با تطبیق دادن این عناصر با شرایط و حالات مختلف، توانسته است اشعاری خلق کند که نه تنها از نظر فرم و ساختار، بلکه از نظر محتوا و معنا نیز غنی و چشمگیر باشد. «پروین از طریق تمثیل‌های شعری، حکم قضایی محتوا را به مخاطبان انتقال می‌نمود. همچنین، سبک شعری پروین به تمثیل متمایل بوده و مانند روحی در کالبد اثر دمیده شده، و باعث شده که آثار او را دارای وحدت و انسجام باشد» (ابراهیمی، ۱۳۹۳: ۶). این توانایی او در به‌کارگیری زبان و تصویرسازی‌های ذهنی، اشعارش را به ابزاری قدرتمند برای آموزش و انتقال مفاهیم عمیق تبدیل کرده است «بنابراین در اشعار او تمثیل، بیان دقیق و صادقانه‌ای از طرز تفکر و سرشت اوست» (زرین کوب، ۱۳۷۲: ۱۷۵). شیوه‌ی هنری تمثیلی او از طرز تفکرش ناشی می‌شود طوری که در این طرز تفکر به روش تمثیلی به علت تکراری بودن در شعر پروین به یک عنصر غالب تبدیل شده است. زبان غیرمستقیم در شعر تمثیلی، یکی از ویژگی‌های هنری پروین اعتصامی بوده است. در دیوان او تمثیل هم دارای تازگی هنری بوده و هم کاربرد بالایی داشته است؛ از این رو می‌توان گرایش سبکی او را گرایش تمثیلی نام نهاد. همچنین از نظر پروین، تمثیل مانند ظرفی است که برای ارائه محتوا به کار می‌رود.

در زیر به اهداف و انگیزه‌های پروین از بکاربردن تمثیل در اشعارش اشاره می‌شود:

- اول اینکه در اشعار تمثیلی زبان غیر مستقیم کاربرد هنری تری دارد.

- دوم اینکه تمثیل‌های ساده مخاطبان بیشتری را می‌تواند به چنین اشعاری سوق دهد.

- به طور خلاصه، تمثیل به صورت سنتی ایرانی نه تنها جلوه‌ای از فرهنگ ایرانی است، بلکه نمایانگر احساسات و اخلاقیات مردمان این سرزمین نیز بوده است.

و بالاخره جهان در افکار پروین اعتصامی، دنیای تمثیل و نماد است؛ او به پدیده‌های جهانی با نگرش اخلاقی و اجتماعی نگاه می‌کند و همه آنها را دارای روح انسانی می‌داند و در بین زندگی اشیاء و انسان‌ها ارتباطی ایجاد شود. تا عملکرد هر دو به نمایش گذاشته شود. و از هم تأثیر گذار باشند. با توجه به این تفکرات پروین اعتصامی در

کمیت و کیفیت اشعار تمثیلی خود توفیق کسب کرده است» (ابراهیمی، ۱۳۹۳: ۸۵-۸۶). وی توانسته است نه تنها به عنوان یک شاعر زن در جامعه‌ای مردسالار شناخته شود، بلکه به عنوان یک متفکر و فیلسوف نیز مطرح گردد. او با استفاده از تمثیلات زیبا و دقیق، مفاهیم عمیق انسانی و اجتماعی را به گونه‌ای بیان کرده است که خواننده را به تأمل و درک عمیق‌تر از زندگی وادار می‌کند. «نکته مهمی که می‌توان به آن اشاره نمود، اینست که پروین اعتصامی، شاعر معروف ایرانی، به خصوص به دلیل استفاده از سبک شعری مناظره‌ای در آثارش شناخته شده است. وی در اشعارش به طور غیر مستقیم عقاید و اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی را با بهره‌گیری از هنر تمثیلی خود آشکار می‌سازد، در حقیقت او مثل هر ادیب و متفکری در جامعه اسلامی - ایرانی که محیط فرهنگی داشته رشد و پرورش نموده است. از این رو آگاهانه یا ناآگاهانه تحت تأثیر تفکرات فلسفه سیاسی زمان خود قرار گرفته است» (پولادی، ۱۳۸۷: ۷۴). او توانسته است با استفاده از تمثیلات، معانی و مضامین بلند فکری خود را به شیوه‌ای هنرمندانه به مخاطب انتقال دهد. این روش نه تنها به غنای بصری شعر کمک می‌کند، بلکه به مخاطب اجازه می‌دهد تا با تفکر عمیق‌تری به مفاهیم پیچیده و فلسفی نگاه کند» تمثیل یکی از انواع صور خیال است که پروین اعتصامی توانسته است، معانی و مضامین والای فکری خود را از این طریق به مخاطب خود انتقال دهد و یکی از ممیزهای فکری شعر پروین مسائل اجتماعی روزگار شاعر است که با زبان تمثیل و شیوه مناظره و با بیانی نرم و لطیف اشعار اعتراض‌آمیز خود را سرود و به راستی او زنی فروتن، محتاط و درون‌گرا، در جامعه‌ای نابهنجار که امکان مطرح کردن بی‌پرده مسائل و تناقضات سیاسی - اجتماعی وجود ندارد، انتظاری جز مبارزه به ظاهر پنهان نمی‌رود، او آگاهانه با چنین شیوه بیانی سختی‌های عمیق و ریشه‌داری همانند؛ نابرابری‌های جامعه، ناداری و فقر، تبعیض بین فقیر و غنی را با آگاهی دادن احساسات و عواطف انسانی و ذکر انسان دوستی، کمک به هم‌نوع و اخلاق خداپسندانه را رفع نماید تا آنجا که مفاهیم و مضامین اشعارش سرشار از عشق و انسانیت باشد» (ایبنا، باقری، ۲۳ شهریور ۱۴۰۲).

پروین اعتصامی در اشعار تمثیلی خود از میوه به عنوان نمادهای مختلف استفاده کرده است. این تمثیلات نمایانگر مفاهیم مختلفی از جمله؛ دانش، حکمت، زندگی، امید، نومییدی، فقر، ثروت، زر و غیره می‌شوند. اشعار او با موضوع میوه نه تنها به زیبایی شعری او می‌افزایند بلکه عمق فکری و فلسفی او را در استفاده از نمادهای طبیعی برای بیان مفاهیم اخلاقی و اجتماعی نشان می‌دهند. این اشعار نمونه‌هایی از توانایی اعتصامی در به کارگیری زبان شعر برای انتقال پیامهای عمیق و ماندگار هستند. به عنوان مثال:

بحث و بررسی

۱. میوه تمثیلی از علم و فضل

پروین اعتصامی ارزش علم و فضل را در زندگی بشری توصیف می‌کند، علم را به میوه‌ای تشبیه می‌کند که بر شاخه‌های هستی می‌روید و فضل را پایه‌ای برای رسیدن به مقاصد والا می‌داند. اعتقاد پروین به اهمیت دانش و تربیت اخلاقی است. او همچنین تأکید می‌کند که زیبایی ظاهری بدون داشتن این میوه‌های معنوی اهمیتی ندارند. در قصیده (غم دنیا) چنین بیان می‌کند که؛

علم است میوه شاخه هستی را
نیکو نکوست، غازه و گلگونه

فضل است پایه مقصد والا را
نبود ضرور چهره زیبا را

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۲۵).

۲. میوه تمثیلی از لذت‌های زندگی

پروین اعتصامی با استفاده از تمثیل «میوه» به تجسم خوشبختی و رفاه اشاره می‌کند. واژه «میوه» را نمادی از نعمت‌ها و لذت‌های زندگی می‌شمارد که به فرد احساس رضایت و شادابی می‌بخشد. این نماد در شعر زیر به آشکارا بیان شده است.

در طرف بوستان، دهن خشک تازه کن
بنگر من از خوشی چه نکوروی و فربهم

گاهی ز آب سرد و گه از میوه ی تری
ننگست چون تو مرغک مسکین لاغری

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۲۴۳).

۳. میوه تمثیلی از پاداش و دستاورد کار

شاعر در بعضی از اشعار خود واژه میوه را به معنای ثمره بیان می‌کند، مرغی که به باغ می‌رود و میوه‌ای را می‌کند و می‌خورد، نمادی از فردی است که پس از تلاش و کار، به نتایج مطلوب و مفید دست می‌یابد. در شعر زیر میوه نمادی از پاداش، دستاورد، یا حاصل کار است که به صورت مستقیم و آشکار به دست می‌آید.

مرغی به باغ رفت و یکی میوه کند و خورد
بر بام گر شوی کدندت سنگ فتنه لنگ

ناگه ز دست چرخ پیاپیش رسید سنگ ...
آهسته میوه ای بکن از شاخی و برو

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۲۴۳).

۴. میوه تمثیلی از ارزش‌های فردی و اجتماعی

گاهی پروین در تمثیل واژه «میوه» ارزش‌های فردی و اجتماعی فرد را خاطر نشان می‌سازد. به عنوان مثال در شعری شاخه‌ای که سر بر کشیده ولی میوه‌ای ندارد، را نمادی از کسانی می‌داند که با وجود ظاهری برجسته و قابل توجه، دارای محتوا یا نتیجه‌ای مفید و مثمر ثمر نیستند. به عبارت دیگر، به افرادی اشاره می‌کند که با وجود پتانسیل یا قابلیت‌های ظاهری، در عمل و در ارائه دستاوردهای معنادار ناکام مانده‌اند. در بیت زیر این معنا به خوبی نمایان است.

آن شاخ که سر بر کشد و میوه نیارد
جز دانش و حکمت نبود میوه ی انسان

فرجام به جز سوختنش نیست سزاوار
ای میوه فروش هنر این دکه و بازار

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۲۵۲).

۵. میوه تمثیلی از دستاوردها و نتایج کار

پروین واژه «میوه» را به معنای نتیجه تلاش و کار مستمر می داند و در اشعارش به «خرمن و حاصل» محصولات و ثمرات کار کشاورزی اشاره دارد و در اینجا، کشاورز نمادی از فرد دانشمند یا معلم است که با تلاش خود دانش و معرفت را به بار می‌نشاند. این تمثیل در بیت زیر آشکار است.

خرمن و حاصل نبود آنجا که دهقانی نبود

میوه های دکه دانش فراوان بود لیک

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۳۰۴).

۶. میوه تمثیلی از کسب نتایج بعد از رشد و تکامل

تمثیل واژه «میوه» به معنای نتایج و دستاوردهایی است که از رشد و تکامل به دست می‌آید. شاخه‌ای که به درخت تبدیل می‌شود و میوه می‌دهد، نمادی از فردی است که پس از دوره‌ای از رشد و تعلیم، به مرحله‌ای می‌رسد که می‌تواند ثمرات دانش و تجربیات خود را به دیگران ارائه دهد. این تمثیل بیانگر این است که هر فردی پتانسیل دارد تا به مرحله‌ای برسد که می‌تواند دستاوردهای ارزشمندی را به جامعه و اطرافیان خود عرضه کند. بیت زیر نمایانگر چنین تمثیلی است.

روز و شب این طفل به نشو و نماست

میوه دهد شاخ چو گردد درخت

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۳۴۱).

۷. میوه تمثیلی از ثمرات تلاش

گاهی پروین رسیدن به اهداف را به میوه ای تشبیه می کند که بعد از تلاش فراوان به دست آورده است. بیت زیر مصداق همین معناست. زیرا شاخه‌ای که بلند می‌شود و میوه می‌دهد، تمثیلی از فردی است که به اهداف بلند خود دست یافته و ثمرات تلاش‌های خود را می‌بیند. این تمثیل بیانگر این است که با تلاش و پشتکار، می‌توان به موفقیت‌های بزرگ دست یافت و نتایج ارزشمندی را به دست آورد.

بلند شاخه بدست بلند میوه دهد

چرا که با نظر پست برتری نتوان

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۴۱۸).

۸. میوه تمثیلی از دانش و حکمت

پروین در اشعارش واژه «میوه» را در نمادهای متعددی آورده است که یکی از آن‌ها کاربرد این واژه در نماد دانش و حکمت است. یعنی همانطور که میوه‌های خوشمزه و مغذی از باغ به دست می‌آیند، دانش و حکمت نیز حاصل تلاش‌های فکری و علمی انسان‌ها هستند. بیت زیر نشانگر همین معناست.

چه زن چه مرد کسی شد بزرگ و کامروا

که داشت میوه ای از باغ علم در دامان

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۳۶۷).

۹. میوه تمثیلی از زیبایی‌ها و لذت‌های دنیوی

شاعر در برخی از اشعارش واژه «میوه» را نمادی از زیبایی‌ها و لذت‌های زندگی می‌داند که در طبیعت وجود دارد و به صورت تازه و دلپذیر در دسترس است. این تمثیل نشان می‌دهد که زندگی در طبیعت و آزادی، پر از تجربیات زیبا و لذت‌بخش است که نباید آن‌ها را نادیده گرفت.

گفت با صید قفس مرغ چمن
که گل و میوه خوش و تازه رس است

بگشای این قفس و بیرون آی
که نه در باغ و نه در سبزه، کس است

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۳۸۵).

۱۰. میوه تمثیلی از نتایج و پیامدهای اعمال و رفتارهای ما در زندگی

پروین در تمثیلات خود بیشتر آینده‌نگری می‌کند و نتایج بیشتر تلاش‌ها را با واژه «میوه» نشان می‌دهد. در شعری واژه «میوه» را نمادی از نتایج و پیامدهای اعمال و رفتارهای ما در زندگی بیان می‌کند و می‌گوید: «از خار، هیچ میوه نچیدند غیر خار». این تمثیل تأکید می‌کند که باید انسان در اعمال و رفتار خود دقت کند، زیرا هر عملی نتیجه‌ای متناسب با خود به همراه دارد و در نهایت، آنچه که می‌کاریم، همان را درو خواهیم کرد. بیت زیر نمایانگر همان معنا است.

با بد به جز بدی نکند چرخ نیلگون
از خار هیچ میوه نچیدند غیر خار

جز نام نیک و زشت نماند ز کارها
جز نیکویی مکن که جهان نیست پایدار

(اعتصامی پروین، ۱۳۹۰: ۴۷۳).

نتیجه‌گیری

اشعار پروین اعتصامی بیانگر انتقادهای اجتماعی و سیاسی جامعه زمان خود هستند، او از هر فرصتی برای بیان احساسات و افکار خود در اشعارش استفاده می‌کرد؛ و بیشتر از کاربرد واژه‌ها در تمثیلات بهره می‌برد. او با استفاده هنرمندانه از میوه‌ها در تمثیلات خود، توانسته است مفاهیمی چون؛ زایش و فساد، تجدید حیات و تغییر را به تصویر بکشد. میوه‌ها در شعر اعتصامی تنها به عنوان عناصری زیباشناختی به کار نرفته‌اند، بلکه به عنوان ابزاری برای انتقال اندیشه‌های عمیق‌تر و ارائه نقدی دقیق بر جامعه مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این تحلیل نشان داد که اعتصامی با استفاده از میوه‌ها به عنوان نماد، به طور مؤثری به موضوعاتی همچون؛ جایگاه زنان، اخلاقیات اجتماعی و اهمیت حفظ طبیعت پرداخته است. بدین ترتیب، میوه‌ها در ادبیات تمثیلات او نه تنها به عنوان موضوعاتی برای تأمل بلکه به عنوان نمادهایی برای الهام و تغییر عمل کرده‌اند، و بیانگر افکار او در زمینه‌های مختلف بوده‌اند. از این رو بهره‌مندی از میوه‌ها را در اشعار او با معانی متفاوت می‌توان درک کرد. در نتیجه‌گیری مقاله‌ای که به تمثیل‌سازی پروین اعتصامی با استفاده از واژه «میوه» پرداخته شده است، می‌توان گفت که پروین اعتصامی، با استفاده هنرمندانه و دقیق از زبان و تصاویر ذهنی، توانسته است مفاهیم عمیق، اخلاقی و اجتماعی را

به شکلی زیبا و دلنشین به تصویر بکشد. استفاده از تمثیلات، به ویژه با استفاده از واژه «میوه»، نه تنها به عنوان یک عنصر زیبایی‌شناختی بلکه به عنوان نمادی از باروری، رشد و نمو در شعر او مطرح می‌شود. این استفاده نمادین، به تعمیق بینش مخاطب در مورد موضوعات مختلف کمک می‌کند و ارتباط مستحکمی بین شکل و محتوای شعر ایجاد می‌نماید. وی با بهره‌گیری از شکل ذهنی کامل و سازماندهی به عناصر زبانی در شعرش، ساختاری قوی و شکلی ماندگار در ذهن مخاطب به وجود آورده است. او با استفاده هوشمندانه از موسیقی مناسب با محتوای اشعارش، تداوم متن و ارتباط متقابل میان اجزای شعر را مستحکم کرده است. در نهایت، تمثیلات پروین اعتصامی نه تنها به عنوان یک ابزار بیانی بلکه به عنوان یک روش برای انتقال مفاهیم پیچیده به شکلی ساده و قابل فهم به کار رفته است، که این خود نشان‌دهنده تسلط او بر زبان و توانایی در بیان مفاهیم پیچیده به شکلی ساده و قابل فهم است.

منابع و مأخذ

- ابراهیمی، مختار. (۱۳۹۳). بررسی و نقد تمثیلهای شعر پروین اعتصامی. بهارستان سخن: فصلنامه علمی پژوهشی ادبیات فارسی، ۱۱(۲۶).
- اعتصامی، پروین. (۱۳۹۰). دیوان اشعار پروین اعتصامی مثنویات، تمثیلات و مقطعات. تهران، کارگاه فیلم و گرافیک سپاس.
- بالفکر، سردار. (۱۳۹۸). انواع تمثیل در ادب فارسی. فصلنامه بهارستان سخن، ۱۶(۱۵).
- پولادی، کمال. (۱۳۸۷). تاریخ اندیشه سیاسی در ایران و اسلام. چ دوم، تهران: نشر مرکز.
- جرجانی، عبد القاهر. (۱۳۷۴). اسرار البلاغه. ترجمة جلیل تجلیل، تهران: مروارید.
- حاجی رجبی، نفیسه و عرب، عباس. (۱۳۹۸). تمثیل با رویکرد فابل در اشعار پروین اعتصامی و ایلیا ابو ماضی. فصل نامه تحقیقات تمثیلی در زبان و ادب فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، شماره پیاپی (۴۲).
- حمیدی، سید جعفر و شامیان، اکبر. (۱۳۸۴). سرچشمه های تکوین و توسعه ی انواع تمثیل اسطوره رویا. فرهنگ عامه نشریه ی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز. سال (۴۸). ۵۷-۱۰۷.
- رضایی، احترام. (۱۳۹۸). معرفی انواع تمثیل فشرده و جستجوی رد پای آن در شعر نخستین شعرای زبان فارسی. مجله ی علمی شعر پژوهی بوستان ادب دانشگاه شیراز. سال یازدهم، شماره ۲(۴۰). ۱۰۱-۱۳۲.
- زرین کوب، عبدالحسین. (۱۳۷۲). شعر بی دروغ. شعر بی نقاب. چ هفتم. تهران: علمی.
- سعدی شیرازی، مصلح الدین. (۱۳۲۰). به تصحیح محمد علی فروغی. تهران: چاپخانه بروخیم.
- شمیسا، سیروس. (۱۳۸۶). بیان، ویرایش سوم. تهران: میترا.
- عرب یوسف آبادی، فائزه. منیره فرضی شوب. محمد نعیم محمدی. (۱۳۹۲). شکل و ساخت تمثیلات پروین اعتصامی. نشریه زن در فرهنگ و هنر، دوره ۵، شماره ۲.
- فتوحی، محمود. (۱۳۸۵). بلاغت تصویر. تهران: سخن.

فتوحی، محمود. (۱۳۸۴). تمثیل ماهیت اقسام کار کرد، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۲ - ۱۳، شماره ۴۷-۴۹.

محمودی نوسر، مریم. رضوانیان، قدسیه. (۱۳۹۳). زیبایی شناسی تمثیل در شعر پروین اعتصامی. انجمن ترویج زبان و ادب فارسی به میزبانی دانشگاه پیام نور بجنورد، کد شناسه : ۶۱۴۳۴۱۲۵۶۱۲۱۳۹۰۱.
مرتضایی، جواد. (۱۳۹۰). تمثیل تصویر یا صنعت بدیعی. پژوهشهای زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه اصفهان. (۱۲)۴. ۴۹-۳۸.

مشرف، مریم. (۱۳۹۰). مفهوم تجدد و رویکرد نئوکلاسیک در دیوان پروین اعتصامی. پژوهشنامه ادبیات تعلیمی، ۳(۱۱). ۱۳۵-۱۵۲.

مقیاسی، حسن. سمیرا، فراهانی. (۱۳۹۳). بررسی تطبیقی درون مایه مناظرات در اشعار احمد شوقی و پروین اعتصامی. دومین همایش ملی ادبیات تطبیقی دانشگاه رازی، ۱۳ شهریور.

وفایی، ویدا. عالیه یوسف فام. مریم مهاجری. (۱۳۹۲). بررسی تمثیل در اشعار پروین اعتصامی و بهار. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

یوسفی، غلامحسین. (۱۴۰۰). چشمه روشن دیداری با شاعران. چ شانزدهم، تهران، علمی.

سایت اینستا، باقری، مهدی (۲۳ شهریور، ۱۴۰۲)، تمثیل شگرد ادبی پروین در بازتاب اوضاع اجتماعی بود، نوشتاری به مناسبت برگزاری همایش پروین اعتصامی.

References

- Arab Youssef Abadi, Famre Mera Fadzi Shub Mohammad Najm Majidi (2016)(The shape and construction of Parvin's plays A sit-in in the magazine "Women in Culture and Art", Volume 5, Number 2
- Bashkere Sardar (2018), types of allegory in Persian literature, Baharestan Shami Quarterly, (1012).
- Branch Yousefi, Gholamin (1400) Cheshme Roshan, a meeting with poets, 16th edition, Tehran, Ilmi Biryani, Zainab (2019) Getting to know Parvin Etsami, Recognizing Faces (5), Tirgan, Tehran.
- Ebrahimi, Mukhtar (2013) Analysis of Parvin Etisami's Poem Tests of Baharestan Sokhn Scientific Research Quarterly Persian literature (11(26).
- Etisami, Parvin (2019) Divan of Parvin Etisami's poems, Mashrabat, Fluids and Sections, Tehran, Film and Graphic Workshop
- Fatuhi, Md. (2008) Steel construction of different types, Journal of literature and humanities and humanities 1-13 issues.
- Fatuhi, Mahmoud (2008) Rhetoric of the image of Tehran .
- Fatuhi, Mahmoud (1384) allegory of the nature of types of work. Journal of Faculty of Literature and Human Sciences, 12-13, no ۴۷-۴۹Mahmoudi

- Hamidi, Seyyed Aufy and Shamian, Akbar (2011), The origins and development of allegories of the dream myth, Farhang Public publication of Faculty of Literature and Human Sciences, University of Tabriz, year 18) 1757Bottom of Form.
- Jami Rahmi Shibeh and Arab Abbas (2018) Analyzing the poems of Parvin Etisami and Anna Abu Ghazat with a persuasive approach, the chapter of Stili research in Persian language and literature of the Islamic Azad University, Poshid branch, issue number (12).
- Jurjani, Abd al-Qahir (1375) Asrar Lailatah, translated by Tajlil, Tehran, Marwarid.
- Mortezaei, Javad (1990) Transformation of the image with natural nature, researches on Persian language and literature, University of Isfahan 12(49-38).
- Mashrekha Maryam (1390) The concept of modernity and the more classical approach in Diwan Parvin Etisami Research Journal of Educational Literature, 113) 152-135.
- Nusreh Maryam Rezvanian Qodsieh (2013) The aesthetics of allegory in the poetry of Parvin Etsami, Association for the Promotion of Persian Language and Literature, hosted by Payam Noor Bekhord University Ekhord University, Anh al-Nasa: 1 1256131390 61434
- Poladi, Kaman (1387) History of political thought in Iran and Islam, second edition, Tehran, Name of Center
- Qoli, Hassan Samira, Farahani (2013) A comparative study of the theme of debates in the poems of Ahmad Shoghi and Parvin National Conference of Comparative Literature of Razi University, 13th of Shahrivar Etisami, 2nd
- Raziaei, Tasbeh (2008) Introducing the types of intensive imagination and searching for its traces in Rashi'I, the first performance of the Persian period, a scientific journal of poetry research in Shiraz University, 11th year, number 19320-107.
- Saadi Shirazi, Mosleh al-Din (1320) edited by Mohammad Ali Darvishi, Tehran, printing house.
- Shia Siros (1386) statement of the third edition of Tehran Mitra
- Vafai, and Bada Alia Youssef, Maryam Mohajeri (2012) study of allegory in the poems of Parvin Estriki and Bahar, Islamic Azad University, Central Tehran
- Zarin Koob, Abdul Hossein (1372) Poem without beginning Poem without patience, Haft Tehran Scientific Press.